

Cabells enredats

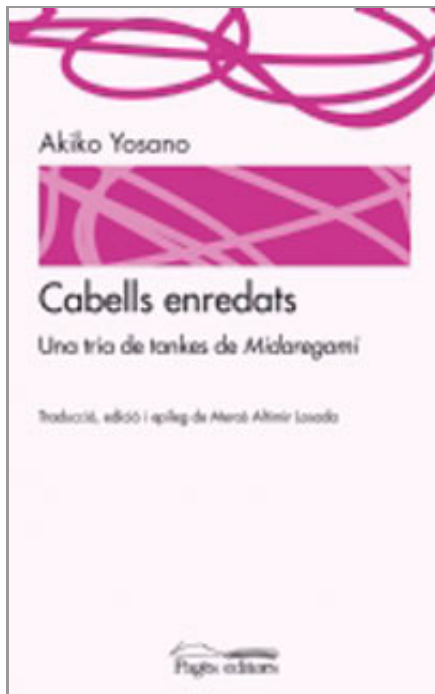
Títol: Cabells enredats

Autor: Akiko Yosano

Traducció: Mercè Altimir Losada

I.S.B.N.: 978-84-9975-532-8

Editorial: Pagès editor

Parlo d'un dels més bells llibres de poesia editats enguany a Catalunya. Uns poemes d'una bellesa extrema i d'una evident complexitat conceptual. Parlo d'un volum que regala al lector el plaer d'unes hores d'emoció intensa, manifestada poema rere poema.

Estic parlant de *Cabells enredats*, les 102 tankas – d'entre les 399 que integraven l'edició original de 1901– de la poeta japonesa Akiko Yosano, que Mercè Altimir ha anostrat, com un regal nadalenc anticipat.

Va ser Carles Riba qui introduí a Catalunya aquesta forma poètica japonesa –una cançó curta de cinc versos i 31 síl·labes, distribuïdes en 5/7/5/7/7 síl·labes en cada vers–, amb les seves *Tankas de les quatre estacions* i les *Tankas del retorn*. Riba va experimentar aquesta forma per a la poesia epigramàtica que volia escriure després del desastre de la guerra.

L'epigrama com a «notació en el temps» va trobar la seva escriptura en les magnífiques tankas que, per bé que esplèndides –i extremament “ribianes”, si m'és permès de dir-ho així– destil·laven una manera *diferent* d'atansar-se al fet poètic. La forma tradicional japonesa, tal com el mateix Riba explica, «m'era prescrita, però, nua dels seus recursos i ornats, apartada dels seus temes i figures, lliure de les seves condicions minucioses: només l'àmbit de les seves 31 síl·labes distribuïdes en cinc línies breus».

Després de Riba hi ha hagut molts d'altres poetes que han intentat la tanka i l'haikú – potser com una imitació del mestratge ribià o per la suposada “facilitat” per fer poemes–, fins al punt que ara se'n celebren concursos, talment com si fóssim al Japó del segle vuit. La meua lectura de *Cabells enredats* va començar com si es tractés d'un llibre de poemes “normal”: vull dir que vaig prescindir, d'entrada, de qualsevol a priori historicista. Capbussat en el llibre, llegia un rere l'altre els poemes, i cada vegada em sentia més corprès per la subtil bellesa de cada tanka, per la pregona emoció que cadascuna em donava, per l'elegància amb que els temes eren tractats, com si n'escoltés el ressò en una altra banda. No va ser fins a la segona lectura que vaig recórrer a les erudites (i molt esclaridores) notes que la professora Altimir dóna de cada poema. Finalment, en una tercera lectura, vaig accedir a la semblança que la traductora fa d'Akiko, i que dóna abastament les claus tant del seu temps com de possibles ressos psicoanalítics. Yosano Akiko (1878-1942) va ser una de les principals veus poètiques del Japó del tombant del segle vint; tot i que escrivia poesia i assaig, va aconseguir ser escriptora professional. Va lluitar per la renovació d'una poètica ancorada en una tradició

fossilitzada, estovada, que repetia mimèticament les formes clàssiques de versificació. La introducció dels poetes romàntics en l'àmbit literari japonès va fer trontollar l'immobilisme; especialment significatiu va ser que els poetes coetanis d'Akiko introduïssin el criteri de l'escriptura com a gaudi, sense una utilitat ulterior, així com la independència del poeta i la llibertat de contingut i de la forma del poema. *Cabells enredats* és la crònica poètica dels conflictes afectius i creatius de l'autora, en què escoltem la veu de la passió de l'amor i els sentiments ambivalents, la gelosia, l'erotisme –sempre elegant–; però també l'ànima de llibertat de les dones –tema tabú al Japó de principis del segle vint.

Com podem no sentir-nos fascinats per la bellesa d'un poema així?:

Es clou el dia

i el batall asserena

el pas de l'hora.

És la flor dels cabells,

la que el teu sutra acuita!

o bé

Quan surts del bany

«no agafis fred, amor».

M'agrades tant,

abrigat amb la meva

camisoleta porpra!

i encara:

Què duré ara

als meus llavis ardents?

La sang del dit

amb què tu me'ls pintares

és seca ja, i és freda.

La traductora, Mercè Altimir, va cursar estudis de Filologia Hispànica i ha excel·lit en el camp de la psicoanàlisi freudiana d'orientació *lacaniana*. La seva tesi doctoral versava sobre traducció i estudis interculturals entorn de les referències a la cultura japonesa en l'obra del psicoanalista francès Jacques Lacan. Anteriorment havia traduït Yukio Mishima, Ichiyô Higuchi i Matsuo Bashô. Amb *Cabells enredats* ha aconseguit que uns textos complexos, plens de matisos i de sentits ocults, ressonin en català amb potència, vigor i, sobretot, versemblança i bellesa.

Text: Antoni Clapés